

evidente, în text — în care se află (auto)claustrați eroii devine o încăpere obișnuită, sumbră, într-adevăr, dar în care obiectele bizare ce o populează își pierd aura de mister, căpătând statutul unor eventuale rămășițe ale unui naufragiu pécuniar; impresia este subliniată de costumele personajelor: amplul halat, altădată somptuos, al lui Hamm, „uniforma” de bătrîn servitor care a cunoscut zile mai bune a lui Clov, veșmintele de noapte stil „belle-époque” ale lui Nagg și Nell (semnatarul scenografiei Claude Lemaire). Confruntările dintre personaje sînt, la rîndul lor, privite ca inevitabile conflicte ce se produc între oameni obligați să trăiască în aceeași casă: Hamm, orbul paralytic, este capul familiei, exercitîndu-și despolic autoritatea asupra părinților acum nefolositori (metafora închiderii lor în lăzile de gunoi se transformă astfel în invectivă); relațiile sale cu Clov și ostilitatea celui din urmă sînt explicate din aceeași perspectivă „casnică”, iar chemările zadarnice ale lui Hamm, în final, în prezența mută a servitorului care, probabil, s-a decis totuși să-l părăsească, par a semnifica pedeapsa — condamnarea la singurătate definitivă — pe care o primește tiranul, pentru comportarea sa.

O asemenea lectură este, fără îndoială, posibilă (coerența și limpezimea spectacolului o dovedesc, de altminteri); și, dacă ea simplifică în bună măsură bogăția de sensuri a piesei, are, nu mai puțin, meritul de a facilita accesul spectatorului la o operă multîplu încifrată.

„Nu am avut altă ambiție decît să permit unor actori să joace jocul scris de Beckett”, a declarat, de asemenea, regizorul. Este obiectivul pe care l-a atins în mod desăvîrșit: prestațiile celor patru interpreți sînt, fiecare în parte, strălucitoare. Pierre Dux (Hamm) domină întreaga scenă; deși imobilizat în fotoliul cu roțile, prezența sa degajă forță lăuntrică, expresivitate subtilă. Glasul e cînd metalic-poruncitor, cînd amabil-sarcastic, accentele dramatice — precis distribuite. Îi dă replica Michel Robin, un Clov umil și, totodată, amenințător, cu o mișcare scenică impecabilă și inflexiuni vocale bine stăpînite. André Reybaz (Nagg, tatăl lui Hamm) compune portretul rizibil și înduioșător al unui bătrîn trist, sentimental, dar nu lipsit de (involuntară?) cruzime; dicțiunea sa este un adevărat model de măiestrie actoricească. Gisèle Casadesus (Nell, mama) relevă, în scurtul său moment solistic, resurse de tragediană și o profundă înțelegere a rolului.

Théâtre de l'Est Parisien a oferit, astfel, înainte de toate, un spectacol de admirabilă seriozitate și profesionalitate.

Alice GEORGESCU

Un ctitor al scenei naționale

GRIGORE MĂNOLESCU

La 35 de ani, în plină glorie, Grigore Manolescu trece în neființă și în legendă. Se implinesc nouă decenii de la acel nefast iulie 1892, și arhivele mai ascund documente despre fascinanta personalitate a elevului lui Ștefan Velleșcu. Memorialiștii, în frunte cu Aristizza Romanescu, vorbesc despre un talent țeșit din comun, despre o mare voință în luptă cu o natură fragilă. Dacă la 14 ani era elev la „declamație”, foarte curînd va urca pe scena Naționalelor din București și lași, va fi ovaționat în sala „Dacia”, va trece granița, după tipicul vremii, pentru lecții cu profesori iluștri, la Paris. De la Ruy Blas, Hamlet, la Despot Vodă și pînă la melodramele Doi sergenți și Moartea civilă, actorul, pe care nici o școală interpretativă nu și-l poate revendica deplin, a revelat temperament, finețe, înclinare spre meditație. Contemporan și prieten cu Nottara, a marcat, alături de acesta, apariția unui nou tip de creator scenic — actorul cult, cu demnitatea unei prezențe sociale care să reprezinte și să impună breasla. Se încheia epoca eroică Millo-Pascaly, teatrul nostru căpăta personalitate națională prin repertoriu, prin actori (o generație numeroasă de nume ilustre), prin directori. Așa se explică gestul, socotit de unii temerar, de a prezenta la Viena (în acel moment, centrul teatral al Europei), Hamlet și Romeo și Julieta. Turneul lui Grigore Manolescu a fost remarcat de presa vieneză, actorul a fost așezat între personalități, într-o capitală a condețului ce nu cunoștea indulgența. Se știu puține despre acest turneu, primul, de răsărit european, al unui român. Încă un capitol necercetat, din istoria teatrului nostru! Viața lui Grigore Manolescu (deși există o monografie) trebuie scrisă.

I.N.